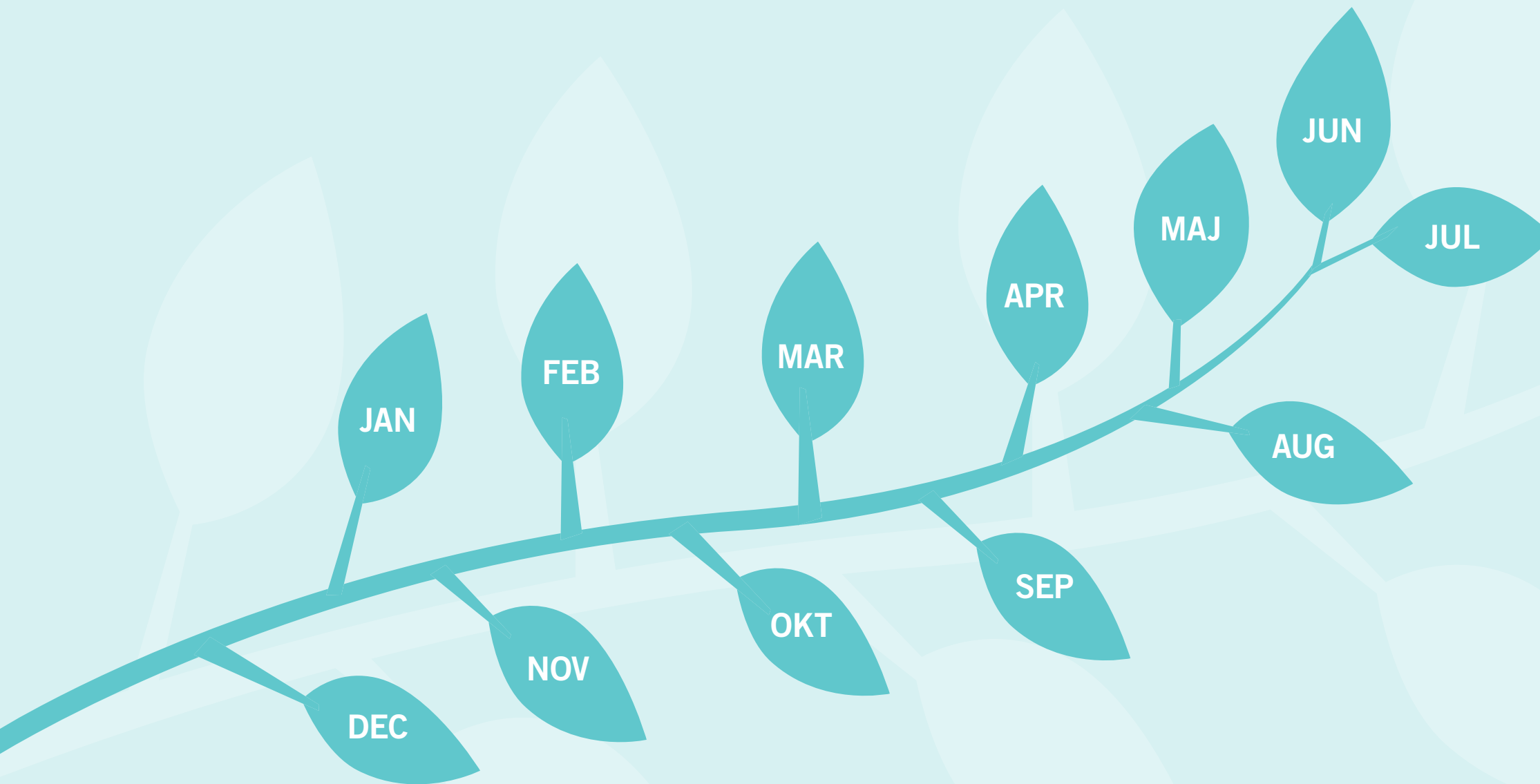
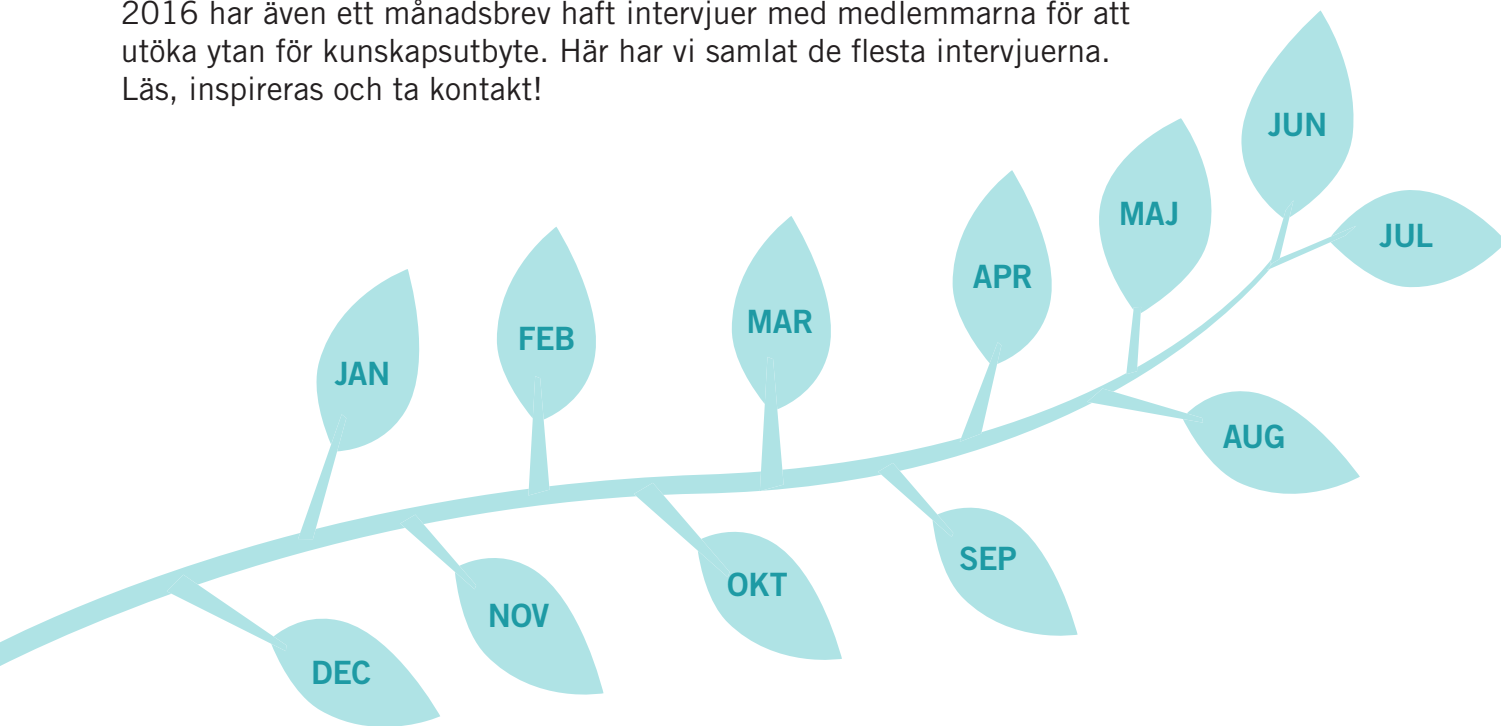

MÅNADSINFO NÄTVERKET FÖR EKOSYSTEMTJÄNSTER

NÄTVERKET DELAR SIN KUNSKAP

Kunskapsutbytet mellan nätverkets medlemmar har främst skett i möten men också på diskussionsforum, Facebook och Twitter. Sedan december 2016 har även ett månadsbrev haft intervjuer med medlemmarna för att utöka ytan för kunskapsutbyte. Här har vi samlat de flesta intervjuerna. Läs, inspireras och ta kontakt!

DORIS GRELLMAN
Naturvårdsplanerare
Umeå kommun

JANUARI 2017

Hej Doris! Umeå kommun har en ny biotop-databas för Umeå tätort. Varför då?

- Umeå är en av Sveriges snabbast växande städer. För att skapa en hälsosam, attraktiv och hållbart förtätad stad krävs bra avvägningar för bebyggelse, infra- och grönstruktur. Biotopdatabasen bidrar med underlag för att kunna genomföra utredningar av ekosystemtjänster, kontextbaserade grönytefaktorer, spridningsanalyser för grön infrastruktur, osv. Alltså viktiga underlag för en hållbar stadsförtätning.
  - Biotopdatabasen är en del i ett samarbetsprojekt mellan SLU i Umeå och Stockholms universitet för att utveckla en kostnadseffektiv metod för biotopkartering med hjälp av satellitbilder. En metod med biotopklasser kan tillämpas av alla kommuner i landet. Biotopkarteringen ger en mer objektiv bild över gröna förhållanden då den inte är beroende av administrativa gränser.
  - Projektet initierades av bland annat Klara Tullback Rosenström på Länsstyrelsen i Stockholm, som också är med i nätverket.
- Förutom Umeå är Sollentuna och Ekerö pilotkommuner i projektet.

Vad ska databasen användas till i Umeå?

- De närmaste åren ska vi genomföra flera landskapsekologiska analyser, bland annat för att kartlägga gröna strukturer och miljöer som är viktiga för stadens ekosystemtjänster. Inom stadsdelar där det konstateras brist på vissa ekosystemtjänster ger databasen bra underlag för att utveckla relevanta grönytefaktorer som därmed förbättrar förutsättningar för viktiga ekosystemtjänster på kvarternivå, till exempel åtgärder som förebygger översvämningar av viktiga stadsstrukturer. Med hjälp av biotopdatabasen kan vi också ta fram lämpliga gröna hållbarhetsindikatorer som visar att Umeå stad rör sig i rätt riktning under nuvarande stadsförtätning.

FEBRUARI 2017

Sedan 2009 har länsstyrelserna ett uppdrag att anpassa samhällen till långsiktiga klimatförändringar och extrema väderhändelser. Uppdraget innebär bland annat kunskapsuppbyggnad för kommuner, berörda aktörer och allmänhet.

Hej Micael! Länsstyrelsen i Norrbotten har påbörjat en studie över hur ekosystemtjänster som nyttjas av areella näringar påverkas av klimatförändringar. Berätta gärna mer.

- Studien är ett första steg i klimatanpassningsuppdraget inom området areella näringar. När vi tar oss an nya delområden i uppdraget gör vi alltid en analys för att identifiera hur det ser ut i just vår region. Jordbruk, fiske, rennäring, skogsbruk, turism, friluftsliv samt jakt är alla areella näringar med stark förankring i Norrbotten. Eftersom näringarna bygger sin verksamhet på ekosystemtjänster passar perspektivet med ekosystemtjänster väldigt bra. Analysen kommer att kunna visa hur tjänsterna interagerar med varandra och därigenom hur att de olika näringarna också påverkar varandra.
- Resultatet blir underlag för fortsatt arbete, bland annat med Länsstyrelsens förslag på anpassningsåtgärder. Studien kommer innehålla både monetär och kvalitativ värdering, men ska också belysa olika tidsperspektiv för berörda aktörer. Vissa aktörer, som till exempel skogsbolag, har ett långt tidsperspektiv för sin verksamhet medan en enskild turistentreprenör sällan ser den egna verksamheten i ett 50-års-perspektiv. Länsstyrelsen har även uppdraget att främja regionens näringsliv genom att stärka en hållbar utveckling i länet, ekonomiskt, socialt och miljömässigt. En ekosystemtjänstanalys fungerar som en relativt objektiv analys i det arbetet.

MARS 2017

Hej Dagmar! Skanska gör kompensationsåtgärder för ekosystemtjänster, kan du berätta mer?

- Ja, när vi bygger hyresrätter i kvarteret Nian i Lomma kommun gör vi åtgärder som kompenserar för negativ påverkan på ekosystemtjänster. Vi har fokuserat på att kompensera för infiltration av vatten, luftrening och rekreation. Även kompensationsåtgärder som stärker biologisk mångfald ingår.

Varför gör ni kompensationsåtgärder?

- Kommunen ställer det som villkor för att vi ska få bygga. Själva utformningen av åtgärderna har vi utformat i dialog med kommunen, bland annat med gemensam workshop. Vi har också tagit hjälp, konsulter som kan ekologi har varit särskilt viktiga för att få till rätt åtgärder för just den här platsen.

Hur gick det och vad händer nu?

- Att utforma kompensationsåtgärder för ekosystemtjänster var ovant i början. Efter hand lärde vi oss hur vi skulle göra och vad det skulle komma att kosta oss att få fram tillräckliga åtgärder. Nu finns beslut på att påbörja bygget och vi kommer starta även kompensationsåtgärderna, bland annat plantera flera stora träd. Tillsammans med områdets befintliga stora träd kommer boende och besökare få ekosystemtjänster som upplevelse- och rekreationsvärden, luftrening, vattenreglering och inte minst boplatser för den biologiska mångfalden.

MICAEL BREDEFELDT
Samordnare
Länsstyrelsen i Norrbotten

DAGMAR GORMSEN
Utvecklingsledare social hållbarhet
Skanska

KAROLINA BRICK
Miljöchef
Riksbyggen

APRIL 2017

Riksbyggen är med i ett forskningsprojekt om hur förskolor i Jönköpings län kan utveckla utegårdar för bättre miljö och hälsa. Med hjälp av sitt analysverktyg kommer Riksbyggen att analysera 15 ekosystemtjänster på tio förskolor och bedöma tjänsterna före och efter ett förbättringsarbete.

Hej Karolina! Har ni precis analyserat gårdarnas tjänster före förbättringsarbetet?

– Det ser lite olika ut, vissa förskolor har redan påbörjat ett förbättringsarbete och i vissa tittar vi på en vision. Gemensamt för samtliga är att vi kartlägger nuläget och tittar på vilka åtgärder som kan vara aktuella i framtiden.

Vad visar analyserna, vilka tjänster finns det gott om och vilka saknas?

– Förutsättningarna skiljer sig åt mellan olika förskolor. Vissa har stor tillgång till flera ekosystemtjänster medan andra har väldigt dålig tillgång på sina gårdar i dagsläget. Gemensamt är att det finns saker att jobba med på samtliga gårdar för att öka värdena och att behoven på de gårdar som saknar stora värden i dagsläget är stora, framförallt vad gäller exempelvis mikroklimat. Analyserna kommer användas i förskolornas förbättringsarbete, tillsammans med analyser från projektets forskare. De kommer ta reda på hur barnen upplever, använder och skulle vilja utveckla sina utomhusmiljöer.

Efter förbättringsarbetet upprepas analyserna under 2019. Vad hoppas du främst på för skillnader mellan mätningarna?

– Jag hoppas såklart att ekosystemtjänst-värdena har ökat efter förbättringsarbetet och att de genomförda åtgärderna har fått en central plats i verksamheten och kommer barnen och personalen tillgodo, både i form av upplevelser och utbildning. En samlad analys kommer i rapportform år 2020.

MAJ 2017

Inför ett stadsbyggnadsprojekt arbetade kommunen fram ett nytt poängsystem för hållbar stadsutveckling. Systemet premierar byggande inom fem områden; stadsmässighet, lokaler, innovation, parkering och samarbete. Systemets grundtanke är att ju fler idéer som förverkligas desto högre kvalitet i bostadsområdet och desto lägre markpris för byggaktören. Just nu utvärderas och revideras poängsystemet. Bland annat arbetar kommunen med ett sjätte fokusområde – på ekosystemtjänster.

Hej Linn! Finns det några utmaningar med ett tydligare fokus på ekosystemtjänster?

– Jag ser främst två utmaningar, dels vilka tjänster som ska bedömas dels utvärderingen av huruvida byggaktörer har uppnått sina ambitioner eller inte. Systemet ska användas i olika stora stadsutvecklingsprojekt och måste därmed kunna anpassas.

LINN BORG
Miljöplanerare
Upplands Väsby kommun

Du fick återkoppling från nätverket inför er revidering. De som träffades 31 maj diskuterade vilka ekosystemtjänster som är viktigast att bedöma i ett poängsystem för byggande och exploatering. Fick du några enhetliga svar?

– Flera angav ekosystemtjänster kopplade till dagvatten och översvämningar som viktiga att jobba med i en tät stadsstruktur. Även luftrening och temperaturreglering lyftes. Många poängterade även vikten av kulturella tjänster liksom mångfunktionalitet, som att till exempel öppna dagvattenlösningar också skapar kulturella tjänster utöver vattenreglering.

Fick du några svar eller tankar som du inte hade förväntat dig?

– Jag tar särskilt med mig att vi måste göra ett system som kan anpassas till platsens förutsättningar. Då vi nu i Upplands Väsby har en kartläggning över kommunens ekosystemtjänster kan den peka på vilka tjänster som är viktiga att tillskapa eller värna. Det ger en inriktning och kan hjälpa i avgränsningen av tjänster för respektive område. Vidare tar jag med mig att det finns idéer till bedömnings- och utvärderingsarbetet i pågående arbete med grönytefaktorer.

Ska poängsystemet användas permanent?

– Ambitionen är att vi ska ha ett system som kan användas i alla planer i kommunen, men som sagt måste det vara anpassningsbart och relativt enkelt att utvärdera. Vi hoppas ha en färdig uppdatering som är redo för politiskt antagande i höst.

JUNI 2017

Hej Emelie! Under året kommer bostadskoncernen OBOS Sverige att jobba fram ett koncept som främjar ekosystemtjänster. Vad ska konceptet främst bidra med?

– I samband med att vi bygger ca 100 bostadsrättslägenheter i två kvarter i Sigtuna stad tar vi fram ett koncept som bland annat främjar ekosystemtjänster och underlättar för boende att leva mer klimatsmart. OBOS bygger sina hus huvudsakligen i trä och ambitionen är att byggnaderna ska certifieras som miljöbyggnad, enligt Sweden Green Building Councils certifiering.

– Fokus ligger på kvalitet och gestaltning av byggnader och utemiljöer. Boende kommer att kunna delta i utformning och skötsel av utemiljöerna samt lära sig vikten av ekosystemtjänster genom workshops. Odling kommer att vara ett viktigt inslag i projektet, ur både ett ekologiskt och socialt perspektiv. I projektet är ambitionen att ekosystemtjänsterna ska definieras, förbättras och att nya ska etableras, med koppling till områdets övergripande ekologistategi.

Du är ny i nätverket men inte ny med ekosystemtjänster. Berätta gärna mer.

– Innan OBOS arbetade jag senast bland annat med fastighetsutveckling och hållbarhetsfrågor på Stockholm stad. Där medverkade jag i och drev frågor med koppling till ekosystemtjänster, bland annat projekt om urban odling, gröna tak och väggar. Intresset och erfarenheterna har jag tagit med mig till OBOS och i min roll som affärsutvecklare.

Vad ser du att nätverket kan bidra med i ditt arbete?

– Jag hoppas att nätverket ger kontakter, erfarenhetsutbyte och möjligheter till nya samarbeten. OBOS Sverige deltar gärna i forskningsprojekt där olika ekosystemtjänster och gröna lösningar ska testas i bostadsutvecklingsprojekt.

EMELIE BJURÅ
Affärsutvecklare
OBOS Sverige

DAG FREDRIKSSON
Kommunekolog
Jönköpings kommun

AUGUSTI 2017

Jönköpings kommun är precis klara med en kartläggning över relevanta ekosystemtjänster för kommunens planering samt en utredning av jordbruksmarkens värden.

Hej Dag! Vad visar kartläggningen och vad visar värderingen?

– Kartläggningen av ekosystemtjänster täcker hela kommunen och visar på goda habitatnätverk, framför allt runt tätorterna, med olika geografiska fokus med ädellövträd, våtmarker, ängs- och betesmarker samt barrskogsmesar. Vi har också fått bristanalyser och analyser över hur rovfåglar kan fungera som naturliga skadedjursbekämpare mot kajor och stadsduvor. Vi saknar ännu en kartläggning över klimatrelaterade och kulturella ekosystemtjänster. Den kommer med en slutlig rapport i september.

– Värderingen av jordbruksmarken är jag inte insatt i detalj ännu, men vet att den visar att det inte går att jämföra monetära värden mellan att bevara eller exploatera jordbruksmark.

Vad jag har förstått så har Jönköpings kommun ett högt exploateringsstryck på just åkermark. Hur kommer resultaten att användas?

– Resultatet från kartläggningen ska användas i underlag till styrande dokument som naturvårdsprogram och grönstrukturplan, men även i översiktsplanarbete, detaljplaneläggning samt bedömningar av exploateringar och bygglov.

Flera i nätverket letar bra råd till värderings- och kartläggningsarbete. Hur har ni jobbat fram kartläggningen? Vilka är dina bästa råd till andra i nätverket?

– Vi har haft hjälp av konsult som har lagt upp arbetet och där vi i kommunens projektgrupp har fungerat som bollplank. Vi har haft tre workshops med mellan

20 och 30 tjänstemän och några politiker. Eftersom vi inte har hela slutresultatet ännu är det svårt att utvärdera arbetet just nu, men skulle vi göra om arbetet skulle vi kanske göra en del arbete själva på kommunens egen avdelning för geografiska informationssystem.

– Ett råd är att så tidigt som möjligt involvera tjänstemän som arbetar med fysisk planering, förvaltning, vatten- och avloppsfrågor, trafikplanering, riskfrågor, fri-luftsfrågor, osv. Det borgar för ett bra utfall och att kunskapen också används i det fortsatta planeringsarbetet.

SEPTEMBER 2017

Hej Anna-Karin! I våras lanserade Arla en kampanj om ekosystemtjänster, hur kom ni fram till den?

– Inom Arla har vi fokus på biologisk mångfald som ett område i vårt miljöarbete för mer hållbar mjölkproduktion. I arbetet såg vi ett behov av ett bredare angreppssätt att prata och jobba med ekosystemtjänster på gårdsnivå. Vi sökte experthjälp vilket resulterade i en studie över vilka ekosystemtjänster som är mest relevanta för mjölkgården och hur Arla kan arbeta för att en ökad positiv påverkan. Rapporten kom vid årsskiftet och av alla identifierade tjänster valde vi att börja med pollinering, mestadels för att vi skulle komma igång och testa angreppssättet redan under våren 2017. Vi är fullt medvetna om att det finns mer att göra i detta arbete.

– Vi fick snabbt positivt gensvar från våra ägare och identifierade 30 gårdar som ville engagera sig i projektet. Gårdarna som är med odlar blommande växter på en halv hektar av sin mark under hela säsongen. Parallellt med kommunikationen gentemot våra ägare om vikten av pollinerare och hur mjölkbonder kan främja den ekosystemtjänsten, har vi också kommunicerat externt. I kampanjen berättar vi om pollinering och om ekosystemtjänster bland annat på mjölkpaketet, där ett mjölkpaket når mer än två miljoner läsare. Mjölkpaketet riktar sig främst till barn i mellanstadieåldern så vi lanserade även ett bi-spel på mobilen för den målgruppen.

Vad är nästa steg, kommer kampanjen att omfatta alla gårdar i Sverige?

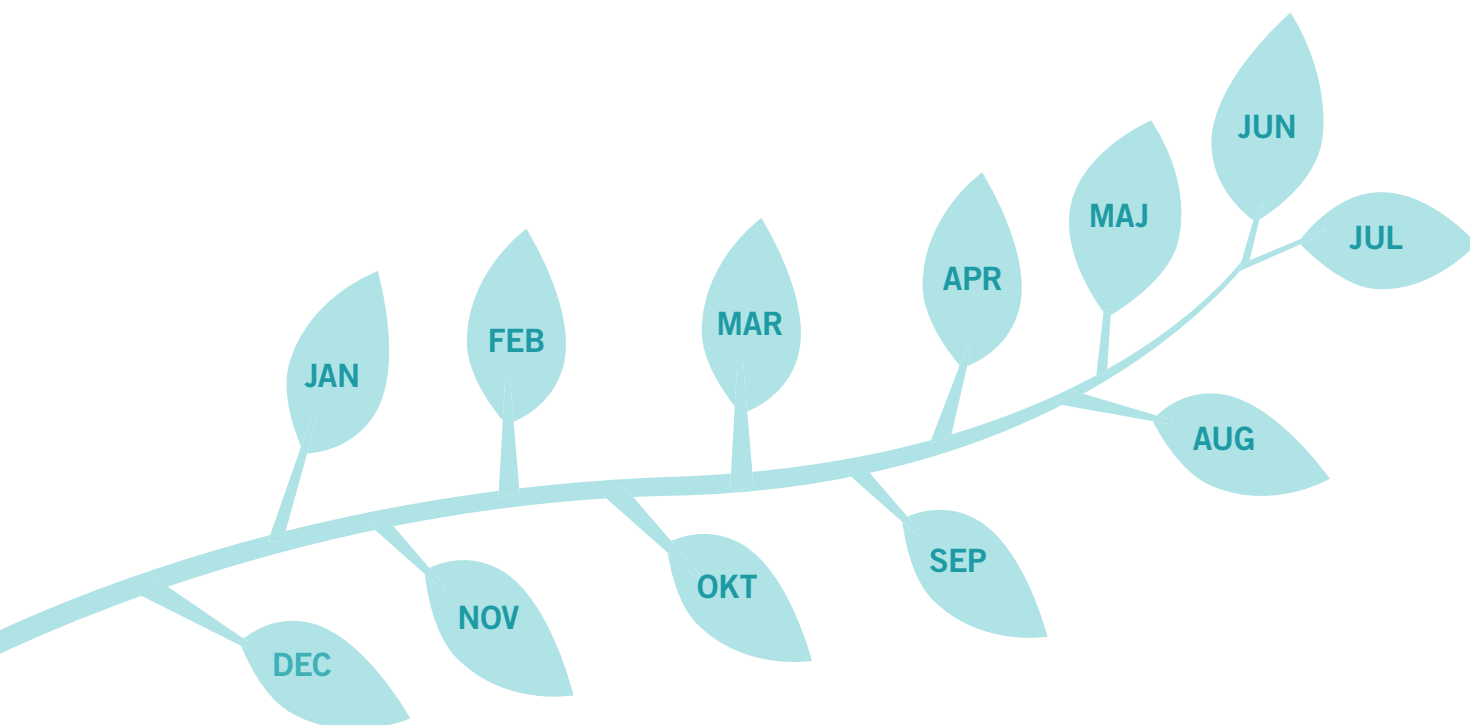
– Tanken är att Arlas fokus på ekosystemtjänster ska tas vidare i Sverige och till fler länder i Europa. Först ska vi utvärdera arbetet och ta reda på hur mjölkbönder uppfattar projektet. Många av ägarna har stora markinnehav med särskilt höga naturvärden, så det finns potential i projektet. Vi behöver bygga stolthet över vad de betande djuren också bidrar med och inte enbart låta djuren bli problematiserade som miljöbovar. När vi rullar ut projektet till andra länder kanske vi inte kommer använda pollinering som exempel på viktiga ekosystemtjänster utan att det blir fokus på andra tjänster och åtgärder som har ännu större effekt som till exempel att odla mer gräs- och klövervallar.

Vad tycker du personligen är mest spännande med projektet och kampanjen?

– Det som jag är mest sugen på är att se hur vi kan vidga detta i större skala och sätta mål för Arla som gäller positiv miljöpåverkan. Vi har ju mest haft fokus på negativ miljöpåverkan, vilket vi såklart ska fortsätta med och leverera resultat. Men att sätta mål för positiv miljöpåverkan är nytt och inspirerande.

ANNA-KARIN MODIN-EDMAN
Hållbarhetsansvarig
Arla

SARA RINDESKOG
Miljö- och kvalitetsansvarig
Holmen Skog

OKTOBER 2017

I mitten av oktober kom Apples vd på Sverigebesök. Han åkte direkt till Hälsingland för att se skogarna där Apples produktkartonger blir till. I samband med besöket avslöjades att Iggesund Paperboard och Holmen är leverantörerna bakom de vita produktkartongerna.

Hej Sara! Går det att peka ut ett specifikt arbete med ekosystemtjänster som ligger till grund för att Holmen levererar produktkartongerna till Apple, som har höga krav på både kvalitet och miljö?

– Vi är såklart stolta att få göra dessa vita ikoniska förpackningar och det är första gången vi får berätta om det vilket är jätteroligt för oss. Men Holmen skog levererar till flera industrier som gör kartong, papper och sågade trävaror. Många kunder, inte enbart Apple, arbetar aktivt med hållbarhetsfrågor och vill att skogen ska producera alla viktiga ekosystemtjänster. Det är vanligare att de använder begreppet hållbarhet än ekosystemtjänster, men ofta innebär det samma sak.

– Att jobba med skogens alla tjänster är viktigt för våra affärer. Det handlar om att vi balanserar flera tjänster som virkesproduktion, inbindning av koldioxid, biologisk mångfald, rekreation med friluftsliv och sociala värden för närboende. Växande skog binder även koldioxid i en enorm skala vilket också är en klimatanpassning.

– Balansen mellan de olika ekosystemtjänsterna arbetar vi med utifrån skogsvårdslagen, sektorsansvaret samt krav från flera miljöcertifieringar. Det är ett arbete vi skogsbolag har gjort länge utan att kalla det ekosystemtjänster, bland annat genom målbilder för god miljöhänsyn som Mats Blomberg från Södra Skogsägarna berättade om på en nätverksträff 2016.

Finns det koppling mellan hur ni brukar skogen och kartongkvaliteten som era kunder väljer?

– Det är mer ”matrecept” för olika produkter. Men vi skördar det som är moget. De grova träden blir sågade trävaror. Restprodukter från sågen och klena träd från gallring blir papper och kartong. Andra restprodukter eldas för att ge energi som värme, ånga eller el. Vi är måna om att ta tillvara på allt.

NOVEMBER 2017

Nyligen höll utvecklingsprojektet C/o-City en slutkonferens om gröna lösningar för levande städer. På konferensen offentliggjordes att arbetet kommer att fortsätta genom en ny förening.

Hej Christina! Nu går arbetet in i en ny fas. Vad hoppas du på i fortsättningen?

– Jag hoppas att fler ska börja jobba med ekosystemtjänster i stadsplaneringen. Att fler känner att det är en möjlighet för att lösa flera utmaningar för att utveckla staden på ett riktigt hållbart sätt.

– Jag hoppas också att fler aktörer i samhällsbyggnadssektorn kommer att ta detta vidare: i kommuner, myndigheter och inom näringslivet. Då tänker jag på byggherrar, byggföretag och näringslivet med konsulter, entreprenörer och innovationsföretag.

CHRISTINA WIKBERGER
Projektledare
C/o City, Stockholms stad

– För att få arbetet med ekosystemtjänster att gå från projektarbete till mainstream krävs att fler gör sina egna lösningar och implementerar ett arbetssätt i sin organisation. Det kräver också kompetenshöjning och kommunikation om vad som ska göras och hur.

Projektet har ju haft fokus på att ta fram och testa nya verktyg. Under konferensen efterfrågades deltagarnas behov av framtida verktyg. Vilka verktyg efterfrågas?

– Jag har inte hunnit läsa och analysera alla svaren på den frågan. Jag kan tänka mig att verktyg för uppföljning efterfrågas och hur en kan säkerställa drift och förvaltning. På konferensen var det många som efterfrågar lagstiftning, ett verktyg som de idag saknar.

Vad tycker du personligen har varit mest intressant i C/o City-projektet?

– Det mest intressanta, och det som också har varit svårast, är samverkan mellan olika aktörer som i vanliga fall inte samverkar. Men det är också det som ger de mest intressanta resultaten med bred förankring hos olika aktörer och med många perspektiv.

– Jag tycker också att jag fått en insikt om att vi behöver verktyg att jobba med. Men för att verktygen ska fungera krävs också en process som fungerar.

TA KONTAKT

Flera i nätverket twittrar:

<https://twitter.com/TatjanaJox>

<https://twitter.com/BlombergMats>

<https://twitter.com/annalindax>

<https://twitter.com/GuLinden>

https://twitter.com/jessica_nordin

<https://twitter.com/SaraRindeskog>

<https://twitter.com/saltakvarn>

<https://twitter.com/LisaEhde>

<https://twitter.com/tritrollet>

<https://twitter.com/AnnaDenell>

<https://twitter.com/KarolinaBrick>

<https://twitter.com/DagmarGormsen>

<https://twitter.com/ulrikahotopp>

<https://twitter.com/Nissjohan>

<https://twitter.com/SimonJonegard>

https://twitter.com/City_Gardener

<https://twitter.com/JeanetteFlod>

Anki Weibull på Naturvårdsverket twittrar om ekosystemtjänster och biologisk mångfald:
<https://twitter.com/ecoserviceAnki>

Eller ta kontakt med en större grupp än nätverket i Facebook-gruppen Jobba (mer) med ekosystemtjänster:
www.facebook.com/groups/ekosystemtjanster/

